

HVORDAN KAN FRIKSJON MELLOM MISJONÆRER BEST UNNGÅS?

av
ENOK OSNES

Dette foredraget ble holdt av skolestyrer Osnes for flere år siden. Det behandler et vanskelig tema som neppe er mindre aktuelt i dag enn det var den gangen manuskriptet ble laget. At Enok Osnes med sin ranke skikkelse ikke lenger går iblant oss, gir hans ord en særlig vekt. Det blir noe av et åndelig testamente til alle som har tatt arven opp etter ham. — Red.

Ordet friksjon er i dette tilfelle lånt fra fysikken. Det betegner den innbyrdes motstand mellom to legemer ved gnidning. Jo ujevne overflate dess større friksjon og jo jevne dess mindre. Friksjonens størrelse beror også på selve stoffet i vedkommende legeme. Hos noen er friksjonen større, mens den hos andre kan reduseres sterkt. Men den kan aldri bli lik null. Til å overvinne friksjonen kreves kraft, og ved sterk friksjon utvikles varme. Den kan både være til skade og til nytte. Negrene tenner ild med friksjonsvarme, men i akslingene i et moderne maskinere er den farlig, om den ikke reduseres og holdes innen visse grenser. Derfor er bruken av olje nødvendig.

Det vi her skal tale om, er den friksjon som oppstår mellom menneskelige viljer, nærmere bestemt misjonærens viljer. En skulle tro at det ikke skulle bli stort tale om friksjon mellom dem som har én Herre og er kalt til ett håp, med én tro på én Gud, som er alles far, og dessuten er jo vårt mål i hovedsaken det samme, men det holder dessverre ikke stikk. Så dimt er vårt syn, så stykkevis vår forstand, og så stor makt har det gamle menneske i oss, at friksjonen ofte blir rent farlig. Å, hvor mangan en herlig plantning i Herrens vingård er ikke blitt avsvidd av denne farlige ild!

Friksjonen kan ha forskjellige ytringsformer og være av forskjellig grad. Den kan være permanent eller leilighetsvis. Hovedspørsmålet er nå for oss hvordan en skal kunne unngå friksjon. Med et realistisk syn på menneskelivet og på historien skulle det ligge nærmest å spørre: Kan den da i det hele unngås? Kan denne åndelige friksjon reduseres til null? En kunne fristes til å besvare dette spørsmål med et bestemt nei. Og dog, i særskilte tider er den blitt betydelig redusert. Ta for eksempel aposteltiden, forfølgelsestiden og vekkelsestider ennå i våre dager. Den ble i det første tilfelle holdt i tømme av et åndskraftig liv, i det annet kom den liksom bort under den store ytre friksjon, og i det siste tilfelle drukner den i den første kjærlighets åndsølge. Den første tilbakegang i slike tider pleier gjerne å melde seg ved at det plutselig oppstår friksjon i flokken. Det ser ut som hadde åndens olje gjort friksjonen uskadelig, og som om kjærlighetens hellige alterild hadde fortrent den fremmede ild.

Dette gir oss med det samme noen hovedlinjer å gå etter, men en ser atter og atter eksempler på at det nettopp til slike tider og mellom slike personer plutselig har forekommet friksjonsekspløsjoner så voldsomme som aldri ellers. Disiplene vandret etter Jesus til Jerusalem, Paulus og Barnabas med hele sin sjel opptatt av evangeliets forkynnelse, samt to medlemmer av «modernenigheten» i Filippi, som hadde gjort seg særlig fortjent ved arbeidet i Guds rike. Ingen var utenfor den fryktelige friksjonsfares rekkevidde, og rett som det er finner vi både hos Jesus og apostlene formaninger som sikter på å forebygge dette ondet, så vi ser hvor faren lå endog for de første kristne. Det synes heller ikke å være en særlig barnesykdom som en har lett for å la vokse av seg. — Stundom blir friksjonen bent frem opparbeidet for politiske formål.

Ofte er det å finne opphavet til noe ondt det første skrittet til å bli det kvitt. Vi skal derfor peke på en del av friksjonens kildespring for om mulig å finne noen midler som kan hjelpe oss i denne seige kampen:

I. *Arsaker til friksjon.*

1. *Lyst til tom ære.* Paulus formaner ofte til å søke sann ære så det skulle være i sin orden, men den tomme æren vil han ikke vite av. Gal. 5, 26. Fil. 2, 3. — Fil. 5, 8: «Alt som er ære verdt, gi akt på det.» Rom. 15, 20: «Herlighet og ære og fred skal times etc.» Noen eksempler på sann ære: Rom. 15, 20: «Satte min ære i å forkynne Kristus der hvor han ikke før var nevnt.» 1. Kor. 9, 15: «Heller dø enn at noen skulle gjøre til intet det jeg roser meg av.» 2. Kor. 1, 12: «Vår ros at vi har vandret i hellighet og renhet.» 2. Kor. 5, 9: «Setter vår ære i å tekkes ham.» Fil. 2, 16: «Til ros for meg på Kristi dag.» 1. Tess. 4, 11: «Sett eders ære i å leve stille og ta vare på eders egne ting.» (Dette er sagt i forbindelse med formaning til broderkjærlighet, friksjonens motsetning.)

Paulus var en helt på ærens helligste mark, og han var ikke redd for å sette seg ærefulle mål, men han fant at den tomme ære bare egget og gjorde ondt. Det å søke den er en vederstyggelighet både for Gud og mennesker. Å trakte etter menneskers ros, er «som å ville fange vind i et nett», å strekke seg etter det høye uten å være tro i det små, er som et markstukkent tre. Når noe skal være slik eller slik fordi jeg kom på det, eller noe skal latterliggjøres fordi jeg ikke kom på det, da kan du være viss på det blir til friksjon og varme, til tennene bites sammen og øyet skyter lyn. Gud fri oss fra denne tomme æres eggende gift!

Men stundom kan det bli nødvendig å ta oss selv i skole også overfor søken av den sanne æren. Når våre kamerater legger hele sin sjel i arbeidet eller i et gudfryktig liv, og vi begynner å føle at vi enten på grunn av manglende evner eller på grunn av manglende troskap seiles akterut, da skyter det så lett en bitter rot opp, og vi begynner å se etter feil eller å tale om svermeri. Øyet blir mørkt og sjelen sur. Da er det på tide å spenne sannhetens belte på og stå satan imot!

2. *Egennytte.* Fil. 2, 4: «Se ikke hver på sitt eget beste men enhver også på andres.» Når du merker at din medarbeider alltid er etter enhver fordel, og alltid med begjærighet søker

det beste for seg, da tennes lett en eggende ild i hjertet, og da gjelder det å huske at det alltid er saligere å gi enn å ta. Din lønn er hos Gud. Es. 49, 4.

3. *Mangel på respekt for andres arbeid og synsmåter.* Du kan med sikkerhet gå ut fra at enten du tror det eller ikke, så er i ni av ti tilfelle din medarbeiders virksomhet bygget opp under de samme bønner og de samme kamper som din egen.

Det er en naturlig ting å hevde sin egen individualitet ved å søke de for en selv mest naturlige fremgangslinjer. Men riv aldri ned hva en annen har bygget før du er sikker på at du har forstått hans plan og hans arbeid. Du vil i de fleste tilfelle finne at det som er gjort, var vel verdt umaken, og selv hvor du intet finner, vil ikke ditt forsøk på å forstå være spilt. Du gjør en større gjerning når du finner tanken i en annens arbeidsidé og kontakten mellom denne og din egen individualitet, og så fortsetter å bygge videre, enn om du river alt ned til grunnen og begynner på nytt. Det vil iallfall være sant i de fleste tilfelle.

Det vil som regel være det mest økonomiske, det mest broderlige, det mest ydmyke, ja, også det mest gudfryktige å rive ned minst mulig. For husk at en annen rimeligvis med full rett kan si med Paulus: «Jeg tror også å ha Guds ånd.» Tenk deg om før du forkaster en mann som har vært vist tillit av din medarbeider.

Den ofte forekommende mangel på respekt for hverandres arbeid blant oss misjonærer kan ha vesentlig to vidt forskjellige årsaker:

a) Selvgodhet, som ikke formår å se noe dugende i det som andre har gjort, eller som iallfall finner sitt eget så meget og selvfølgelig bedre, at det en annen har gjort, ikke er verdt salt til sammenligning. Så blir det å opponere og maskinere til en annens mangler og ens egne fortrinn er blitt klar for andre. Disse bestrebelsler kan meget ofte ende med en skuffelse.

I denne forbindelse skal det nevnes en tankeføring, som på en viss måte har noen rett, men som lett fører til friksjon: At

en overfor andres synsmåter ser seg nødt til å hevde en særskilt mening for sin egen karakters skyld. «En kan ikke alltid hoppe etter andre.» Her er det å merke, at dersom en med troskap søker å utvikle fasthet og selvstendighet i karakteren, så vil en i sitt eget indre liv og når det gjelder ens plikt mot Gud og mennesker, finne så meget til å utvikle sin karakter på, at en når en har gjennomarbeidet det materialet, vil finne meget liten trang til å øve seg i karakterfasthet ved smålig påståelighet.

b) En annen grunn til manglende hensynsfullhet mot andre har en noe høyere opprinnelse. Enhver kristen og misjonær søker som regel å stille sine egne handlinger og anskuelser i forhold til Guds vilje, og vil gjerne modifisere dem til overensstemmelse med denne. Når en så er blitt «klar over Guds vilje», så finner en ingen som helst grunn til ettergivenhet for andres mening. Nei, det blir meget mer en samvittighetssak å være påholden, og så finner en seg en vakker dag midt inne i en heroisk kamp med sin medarbeider for å bevare den til seg overleverte Guds vilje. På dette område har det uten tvil vært utkjempet noen av de mest alvorlige kamper, men også noen av de mest nødvendige. Og dog, det er ikke på noen måte trygt å gå inn i en slik kamp uten apostelen Jakobs redegjørelse av dette spørsmål: Jak. 3, 13—18. Han karakteriserer visdom fra oven så klart at ingen trenger ta feil: Først ren, dernest *rimelig*, fredsommelig, *ettergivende*, full av barmhjertighet. Tenk ettergivende, og dog ren visdom fra oven.

4. Av andre årsaker til friksjon vil jeg bare nevne: *Et sårt og nærtagende sinn. Miskjennelse. Spott og harselas*. Jfr. Efes. 4, 31-32. La ingen av dem få plass!

5. Det er nødvendig her å si et *særskilt ord til ledere*. En leder føler seg lett mer fri til å velge for andre. Ja, en synes endog en har en viss rett til å velge for andre. Under visse forutsetninger kan det være noe i dette, men det er meget viktigere å legge vekt på nødvendigheten av å sette seg inn i andres stilling for den som vil være leder for andre med forstand. En

leder i Guds rike er ikke kalt til å herske over andres vei og vilje, men han er satt som mønster for hjorden. 2. Tim. 2, 23—24. Han er satt til med forståelse å hjelpe enhver til rette på den vei Herren har anvist for den enkelte. Glemmer han det, vil han snart komme til å virke som sand i øyet: En flom av tårer, smertelig friksjon, forblindelse og forkvakling både hos seg selv og andre hva Guds vei og vilje angår. Møter en sine medarbeidere med mistillit og kritikk, uten vidsyn og hjertelag, så er en så visst feil anbrakt i lederstilling.

6. Et par ord *om kritikk* er også nødvendige: Meget kritikk virker på samarbeidet som sand i et maskineris lager. Smålig kritikk virker bare ondt, selv om den ofte synes ganske uskyl-dig. — Når det gjelder dypere vurdering av forhold, arbeids-metoder, evner og anlegg hos andre etc., så kan dette ofte slett ikke unngås, men mangler det kjærlighet og sympati, så vil hele prosessen svare til en veiing med falske lodd.

Dessuten må en alltid være oppmerksom på at en handling ikke behøver å være feilaktig om den forfeiler sitt mål, ja, endog om den kommer til å virke det motsatte av det som var tanken med den. Vi ser dette illustrert i mange tilfelle hos Jesus.

II. *Hvordan skal friksjon kunne unngås?*

1. En må prøve å *sette seg inn i andres stilling*, ikke med det formål å finne feil, men for å vinne forståelse og finne en rimelig forklaring på det en ikke forstår. Dette vil oftest lykkes, og «to understand, is to forgive». Ja, en går visst heller ikke for langt, om en i visse tilfelle søker å finne en unnskyldning for den annen part. For det nytter ikke å komme bort fra det faktum, at vi alle sammen er slik, at vi rett og slett ofte trenger unnskyldning, og det er da meget bedre både for en selv og andre å finne en i stedet for å kreve en. Det er iallfall det vi gjør med våre virkelige venner.

2. *Vær omhjertede mot hverandre* (Rom. 12, 10). Noen går omkring med permanent forstening i hjertet like overfor en eller flere mennesker. La oss ved Guds nåde se å bli kvitt slike

forsteninger. Si et godt ord når du kan, det vil si når det er noe godt å si, om den som du ikke kan fordra, ikke for å skjule dine sanne tanker, men for å bli kvitt forsteningen i hjertet. Vis velvilje, vennlighet og ettergivenhet, og du skal se det jevner ting ut. Du får heller ikke bli lei om du misoppfattes og du får et og annet mistenksomt blikk. Tråkk det under fot, og det vil i de fleste tilfelle snart forsvinne.

Spørsmålet om andres feil kommer som regel fra et hardt hjerte. Det ømme hjerte er så redd for å bli skuffet, at det meget nødig spør føre enn det er sikker på å få et gledelig svar.

3. *Vær oppriktig.* Det er en falsk oppriktighet, som enten bevisst eller ubevisst trekker ord av andre om en eller annen og så straks føler en slags plikt til å gå og si det til vedkommende. «For,» tenkes det så skjønt, «det er jo sørgelig at han eller hun ikke skal vite hva som blir sagt om dem, og det er naturligvis ingen som er ærlig nok til å si dem det.» Ja, slik tenkes det, og så betror en vedkommende hva som er sagt, eller antyder det kanskje bare i forblommede talemåter (noe som er dobbelt så sårende). Det er ikke alltid gjort med beregning, men med eller uten beregning, tar jeg ikke i betenking å si, at denne form for oppriktighet er fra satan. Og hvis ikke den person det vedgår, har sjelsstyrke nok til å gi det sin rette adresse og trækker det under fot som om det aldri var sagt, så vil slike «oppriktige» opplysninger etterlate sviende sår og bitter smerte.

Men den samme oppriktighet er som et bevarende salt i alt sant vennskap og alt sunt samarbeid. Å omtale det du finner å klage på hos en annen, i vennlig åpenhjertethet, kan ofte rette på vanskeligheter, men ellers gjelder det vel også her at kan en tie med fred i hjertet, så er det gull å tie. Iallfall skulle vi øve oss i både å tåle oppriktighet og å vise oppriktighet.

Den vil på en viss måte virke som en slags friksjon, men denne slags friksjon hindrer ikke. Tvert imot fremmer den sann vekst. Det er nemlig, på grunn av den menneskelige natur

en friksjon som ikke kan unngås — en sliping foretatt av Guds ånd. Han bruker mange midler til det, men et av de behageligste midler han anvender, er gode, sanne, gudfryktige mennesker, som han lar oss møte på vår vei. Disse skulle vi være takknemlig for (Ordspr. 27, 17).

4. *Kjenne seg selv.* Det beste middel mot friksjon er dog kjærlighet. 1. Kor. 13. Den virker mange ting som er den aller sikreste motgift mot dette ondet. Det er ikke nok å elske menneskene for deres egen skyld — enn ikke din venn. Hvis du gjør det, vil kjærligheten meget lett slippe opp, og en står der igjen med skuffelsen, tomheten, ja, kanskje endog med hat. Nei, vi må lære å elske for Jesu skyld. Da, og da alene, har vi sikkerhet for at kjærligheten vil vare ved, for da er vår kjærlighet ikke lenger avhengig av menneskers fortjeneste, men av Kristi fortjeneste.

Det er én ting vi ikke må glemme, og det er at friksjonen må enhver motarbeide i sitt eget hjerte. Det er ingen annen effektiv vei å bli kvitt den. Her står Jesus og byder oss sitt gagnlige åk. Han alene kan gi kraften til å seire i dette stykket. Vi ser hvor omhyggelig alle skarpe hjørner og alle kvasse kanter er gjemt på et ordentlig seletøy. Jesu åk avrunder alt, og den som har fått sin sjel gardert ved å ta dette på, er alene sikret mot friksjonens onde. Det er ingen hjelp i å tenke på å unngå sårende støt. Det eneste du kan gjøre, er å ta rett imot dem, og det læres bare i Jesu skole, hvor saktmodighet og ydmykhet er hovedfag. Til en eller annen tid, i en eller annen form vil støt komme, men den som er forsynt med Jesu åk kan ingen skarpe kanter såre — iallfall vil de ikke gi noe varig mén.

Med dette åk unngår du best å støte andre — bli årsak til friksjon —, og med det er en best skikket til å ta brodden av alle støt. Jeg har altså ikke maktet å finne noen ny og bedre løsning på dette vanskelige spørsmålet, men jeg har etter evne prøvd å peke på den gamle, og den er jeg overbevist om er effektiv for den som vil bruke den.

Må Gud få hjelpe oss alle til det!